

ПЕНСИОНЕРЛАР ҲАҚИГА ХИЁНАТ

8-аҳола бўйича хабарчиси И.Қосимов пенсионерларнинг номидан қалбаки имзолар чекиб, пулларни ўз эҳтиёжига сарфлайверган. Шунинг учун 487 миң 133 сўмни талон-тарож қилиб ўзлаштирган.

ТАСДИҚЛАНМАГАН ШИКОЯТЛАР

Арз қилишдан мақсад, аввало йўл қўйилаётган ва содир бўлаётган камчиликларни бартараф қилиш ёки унинг олдини олишдир. Аммо арзиза ўзгалар исми ортга яшириниб, фарзали мақсада ёзилган бўлса...

ҚУТУРГАН ЧЎТАЛЧИЛАР

Бир неча соғияда Шукрунинг гавдаси олов ичида қолади. Зўравонлар устидаги олов билан оқибди уни ўчиришга уринаётган Шукруни бамайхикотир, хатто қалақа қилган ҳолда томоғи қилиб турверишди.

«ОЛТИН УЧБУРЧАК» СОҲИБИНИНГ ИНҚИРОЗИ

Яқин-яқинда Мўғлия давлати армиясининг вертолётлари мамлакатнинг Гомонг вилояти яқинида ҳам йўлмас сабаби, «Олтин учбурчак» тегишли бу ҳудудлар Осиёнинг энг йирик нарқобарони Хун Сага тегишли эди.

2 бет

3 бет

10 бет

12 бет

Нидо

1997-йил 27-avgustdan chiqa boshlagan 2007-йил 15-noyabr, № 46 (567)

Таҳлил

ҚОНУНИЙЛИК ФАОЛИЯТИМИЗ МЕЗОНИ

Ўзбекистон Республикаси Бosh прокуратураси ҳузурдаги СВОЖДЛК департаменти бошлиги Нигматилла Йўлдошев билан сўхбат

— Нигматилла Тўққонович, Департамент органлари томонидан давлат солиқ сибсатини амалга ошириш, солиқ ва валютани оид жиноятлар, коррупция, яширин иқтисодиётга қарши курашиш борасида ўтган 9 ойлик даврда олиб борилган ишлар таҳлили ҳақида тўхталиб ўтсангиз?
— Департамент органлари зиммасига юклатилган устувор вазифаларнинг самарали ижросини таъминлаш борасида муайян ишларни амалга оширмоқда.
Ўтказилган тадбирлар натижасида ҳисобот даврида 3447 та жиноят ва 2014 та маъмурий ҳуқуқбузарликлар фож этилди. Саъий ҳаракатлар самараси ўлароқ Департамент фаолиятида биринчи марта бюджетга жами 123 млрд. сўм қўшимча маблағлар ҳисобланиб, бу кўрсаткич 16,5 фоизга ортишга эришилди. Эътиборлиси, тадбирлар анёқ мақсадга йўналтирилиб, бевосита яширилган солиқ ва мажбурий тўловларни аниқлаш орқали бюджетга қўшимча маблағлар ҳисоблаш ишлари кескин кучайтирилди. Натижада, бюджетга ҳисобланган жами маблағларнинг асосий қисмини солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар ташкил этди. Ўтган йилнинг 9 ойида бюджетга ҳисобланган маблағларнинг 66,6 млрд. сўми молиявий жарималардан иборат бўлган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 3,2 бараварга камайитрилди, қўшимча ҳисобланган маблағнинг 22,3 млрд. сўмини ташкил этди.
Бюджетга ундирилган маблағ эса 54,4 млрд. сўмни ташкил этиб, 42 фоизга кўпайишига муваффақ бўлинди.

Ноконуний айланмадаги 8,5 млрд. сўмлик товарлар олиб қўйилиб, бу кўрсаткич 76,4 фоизга ортишига эришилди.
Жумладан, «Файр Бизнес» МЧЖ таъсисчилари З.Ширяева ва И.Исмоиловлар импорт қилинган товарлар нарҳини сўнуй равишда камайитириш йўли билан 497,8 млн. сўмлик солиқ ва бошқа мажбурий тўловлардан қасддан бўйин товлаганликларни фож этилди.
Барча устувор фаолият йўналишлари бўйича самарали тизимли таҳлил йўлга қўйилди, жиноятларни бевосита тезкор-таҳлилий йўллар билан фож этиш орқали солиқ базасини кенгайтириш ишлари кучайтирилди. Асосий эътибор солиқ ва бошқа мажбурий тўловлардан бўйин товланишнинг мумкин бўлган янги канал ва механизмларини фож этишга қаратилди.
Тадбирларда аниқлаштирилган, айрим тадбиркорлик субъектлари солиқ ставкалари бўйича имтиёзларни ноқонуний қўллаш, улардан солиқларни тўлашдан бўйин товланишнинг механизми сифатида фойдаланиб келишган. Жумладан, Ургут туманидаги бориш қийин ва тоғлик ҳудуд ҳисобланувчи Қоратеп-Қашилқоғида фаолият кўрсатиш учун рўйхатдан ўтган «Қоратеп-Камангарон Булови» МЧЖ ҳақиқатда Самарқанд шаҳрида савдо билан шуғулланиб келган. Бирок бу ташкилот 383,9 млн. сўмлик товар айланмасидан ягона солиқ тўлови бўйича 5 фоизли ставкада 19,1 млн. сўм солиқ тўлаши лозим бўлса-да, 1 фоизли ставкани ноқонуний қўллаш йўли билан 15,3 млн. сўмлик солиқларни тўлашдан қасддан бўйин товланган.

Шу каби қонунбузилишларнинг олдини олиш юзасидан тегишли қонунчилик ҳужжатларга қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш бўйича таклифлар ишлаб чиқилиб, Бosh прокуратурага тақдим этилди.
Умуман, киритилган таклифлар асосида, амалдаги 3 та норматив ҳуқуқий ҳужжатлар тақомиллаштирилиб, аниқланган солиқ ва бошқа мажбурий тўловлардан бўйин товланишнинг янги канал ва механизмларининг туб илдизларига барҳам берилишига эришилди.
Бу эса Департаментнинг устувор вазифаси бўлган солиқ базасининг кенгайтирилишига кескин ижобий таъсирини кўрсатмоқда.
— Бюджет маблағларини мақсадли сарфлашиш бўйича амалга оширилган ишлар тўғрисида ҳам қисқача тўхталсангиз.
— Департамент органлари бу йўналишда ҳам мунтазам тадбирларни амалга ошириб келмоқда. Жумладан, Қувасой шаҳар ҳокимининг бosh хисобчиси Ф.Шонбоев туман молия бўлими раҳбарлари билан тил бириктириб, ҳокимлик ходимлари ва ишчи-хизматчиларининг иш ҳақларини ортқича кўрсатиб, лимитдан ошиб кетган харажатлар учун қўшимча талабномалар расмийлаштириш йўли билан иккиламчи бухгалтерия ҳужжатларини юритиб, 31,1 млн. сўм бюджет маблағларини ўзлаштирилганлиги аниқланди.
(Давоми 4-бетда).

Мустиқил тараққиёт йўлини танлаб олган мамлакатимиз бозор муносабатларига асосланган эркин фўқаролик жамияти ва ҳуқуқий демократик давлат қуриш сари дадил бормоқда. Бозор муносабатлари, аввало, тадбиркорлик ва ишбилармонликка таянгани боис соҳага оид ҳуқуқий база шакллантирилиб, муҳим қонун ҳужжатлари қабул қилиниб, амалга татбиқ этилмоқда. Бунда, хоржик инвесторларни, тадбиркор ва ишбилармонларини жалб этиш, қўшма корхоналар ташкил этиш масаласига алоҳида эътибор қаратилган.

Жамиятда ташаббускорлик, ишбилармонлик муҳити шаклланиб улгурди. Иқтисодиётимизда хусусий секторнинг улushi йил сайин ортиб бормоқда. Аммо шундай бир шароитда ҳам ўз фарз манфаатларини жамият ва давлат манфаатларидан устун қўйиб, қонунларни четлаб ўтишга ҳаракат қилаётган «тадбиркорларнинг борлиги ачинаридилар.

Бундан анча йиллар аввал, аниқроғи 1995 йилда сўнги қайта ишлашга мўлжалланган, низоом жамгармаси 11 миң АҚШ доллари бўлган «Сундус» ўзбек-турк қўшма корхонаси ташкил этилган. Ўртимизда бундай корхонанинг ташкил топишидан қўчликнинг хурсанд бўлгани анёқ. Ахир оз-эмас, кўп эмас, кўнига беш тонна сўт қайта ишланади, шунга яраша қанча одам иш билан банд бўлади. Аммо бундай бўлиб қўчмади. Корхона раҳбари Мехмед Зеки Обуз амалда умуман бошқа ишлар билан шуғулланишга қўчмади кетади.

Туркия фўқароси М.Обуз «Сундус»даги раҳбарлик фаолиятини аввалбодданги фирром иш билан бошлаган экан. Яъни у қўшма корхонага келтирилган нарҳи 282 миң 223 АҚШ доллари бўлган сутни қайта ишлаш жиҳозларини 331 миң АҚШ доллари қийматида расмийлаштирган. Шундан кейин «Сундус» атрофидagi қонунбузарлар директор раҳнамолигида (корхона менежери Абдусамид Нaimов, директор муовини Байрам Шайхон, омбор мудирини Акмал Турдиевлар) хоржидан келтирилган махсулотларни қалбаки ҳужжатлар ёрдамида нақд пулга сотиш жиҳозларини 331 миң АҚШ доллари қийматида расмийлаштирган. Шундан кейин «Сундус» атрофидagi қонунбузарлар директор раҳнамолигида (корхона менежери Абдусамид Нaimов, директор муовини Байрам Шайхон, омбор мудирини Акмал Турдиевлар) хоржидан келтирилган махсулотларни қалбаки ҳужжатлар ёрдамида нақд пулга сотиш жиҳозларини 331 миң АҚШ доллари қийматида расмийлаштирган.

Хўжалик судига қорхонанинг чет эл инвестори ҳисоблангани ҳақидаги сохта ҳужжатларни тақдим этишди. Шу йўл билан 2007 йилгача бундай имтиёздан фойдаланиш ҳуқуқига эга эканлиги ҳақида суднинг ноконуний қарорлари чиқарилишига эришганлар ҳам.

СОХТА ТАДБИРКОРЛИК

ёхуд «СУНДУС» қўшма корхонасидаги қинғирликлар

дан шуғуллана бошлайдилар. Аммо Мехмед Обуз кўпни кўрган Шавкат Муртазинни ўзинга бош ҳисобчи қилиб олган. Бундай «майда ишлар» билан шуғулланишга қаноат қилмай қолади. Ш.Муртазин корхона даромадларини яширишнинг сир-асрорларини пухта эгаллаган ҳисобчилардан эканлиги унга жуда қўч келади.
Маълумки, миллий қонунчилигимизда республикаимизда фаолият юритаётган хоржик инвесторларнинг ҳуқуқлари кафолатланиб, уларга муайян имтиёзлар белгиланган.
М.Обуз ва Ш.Муртазинлар корхона томонидан импорт қилинаётган махсулотлар учун тўлашни керак бўлган боғжона ва акциз тўловларини тўламаслик учун ҳар гал ана шу имтиёзни ваъж қилишар эди.
Бунинг учун улар Тошкент шаҳар

ишқа тадбиркорлик субъектларига ҳам «халис» хизмат кўрсатиш йўлига ўтишган. Яъни уларга тегишли импорт товарларни ҳам «Сундус» қўшма корхонаси номига расмийлаштириш орқали уларни боғж тўловларидан озод қилиш билан шуғулланиб келишган. Албатта, М.Обуз бу хизматни шунчаки хавас учун қилимаган.
Мисол учун, у хусусий тадбиркор Л.Ахордов ва бошқа тадбиркорлар «Сундус» номига тузилган шартномалар бўйича республикаимизга олиб кирилган уч вагон кафе, сантехника товарларининг ҳар бир вагонини учун 15 миллион сўмдан нақд пул олган. Шу тариқа қўшма корхона жами 34,4 млрд. сўмлик импорт товарларини 19,3 млрд. сўмлик акциз, қўшилган қиймат солиғи ва боғжона тўловларини тўлашдан қасддан бўйин товланган.

Жинойи гуруҳ қўшма корхона лойиҳасида кўрсатилган ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ўрнига, боғжона расмийлаштириш жараёнидаги имтиёзлардан қонунсиз фойдаланиб келган. Бу ҳам етмагандай, моддий манфаатдорлик эвазига боғжона расмийлаштиришга эришганлар ҳам.

Шунингдек, қўшма корхона директорини М.Обуз бош ҳисобчи Ш.Муртазин ва жинойи гуруҳнинг бошқа аъзолари иштирокида республикаимизга ноконуний олиб келинган товарларнинг 12,4 млрд. сўмлик қисмини нақд пулга сотиб юборган. Савдодан тушган пуллар банк муассасаларига топширилмай, қонунсиз тарзда чет эл валютасига алмаштирилган ва ноконуний йўллар билан республикадан олиб чиқиб кетилган. Мана шу жараёнинг ўзида ҳам жинойи гуруҳ 1 млрд. 24 млн. сўмлик солиқ ва бошқа мажбурий тўловларини тўламасдан, давлат манфаатларига жуда кўп миқдорда зарар етказишган.

Булар билан ҳам қаноатланмаган жинойи гуруҳ эъди бошқа йўналишларда одамни синиб кўришга бел боғлайди.
Маълумки, мамлакатимизда ҳаётга татбиқ этилган Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг асосий йўналишларидан бири ўқув муассасаларини замонавий воситалар билан жиҳозлашдан иборат. Шу маънода, ўрта махсус ва касб ҳунар таълими Маркази томонидан коллежлар учун тикув машиналарни харид қилишга оид тендер эълон қилинади. Бундан хабар топан «Сундус» атрофидаги жинойи гуруҳнинг ҳаловати бузилади. Улар ноконуний даромад топиш учун янги жинойи режалар ишлаб чиқиб, шу мақсадда рақобатчиларидан анча арзон нарҳи таклиф этиш

Жамшид ФАЙЗИЕВ, Республика Бosh прокуратураси бошқарма бошлиғи

Qayerdan: **Xatlar va jamoatchilik aloqalar bilan sahifasi**

Qayerga: Toshkent mazhr, akademik Aziz Gulovich ko'chasi, 66, «Huruq» gazetasi mazhr-filialiga 700047

Миннатдорчилик хати

Ҳақиқат ҳамиша ғолиб

2005 йил 16 ноябрда Шўрчи туман ҳокимининг №466 сонли қарорига асосан Далварзин ширкат ҳўжалиги фермер ҳўжалиқларига айлантирилди. Ва шу боис ўтказилган тендер танловининг 1 ва 7 лойиҳасида мен, ўғлим Х.Аллаёров ҳамда Р.Йўлдошев, М.Жумаяевлар ариза бериб қатнашдик. Тендерда А.Йўлдошев топширган қалбаки ҳужжатлари билан ғолиб бўлди. Шўрчи туман ҳокимининг 9 февраль 2006 йил №111 сонли қарорига биноан А.Йўлдошевга 41,6 га. ер ноқуний берилди. Бу тўғрида қуйидан юқори ташкилотларга бошқичма-бошқич исбот ва далиллар асосида шикоят билан мурожаат қилдим... Аризам Сурхондарё вилоят ҳўжалик судида беш марта қўрилиб, рад қилинди.

Нижоят, Сурхондарё вилоят прокурорининг 2006 йил 27 июлдаги протестидан сўнг ишимиз Республика Олий Ҳўжалик судининг кассация судлов ҳайъатига юборилди. Судда ишимиз икки мартаба қўрилди. Шу орада фуқаро А.Йўлдошевга берилган дипломнинг қалбақлиги тендер раислари эътиборидан четда қолганлиги тўғрисида Республика Бош прокуратурасига маълум қилдик. Шундан сўнг олиб борилган текширув ишлари натижа-сида Абдураул Йўлдошевнинг тендерга тақдим этган мутахассислик дипломи, қишлоқ ҳўжалиги техникаларининг паспорти ва тракторларнинг ҳужжатлари сохта эканлиги маълум бўлди. Аниқланган далиллар асосидан Сурхондарё вилояти Шўрчи туман ИИБ томонидан А.Йўлдошевга нисбатан жиноят иши қўзғатилди. Судда у айбига тўла иқдор бўлиб, қилган ишдан пушаймонлигини айтди. Оқил суд ўз ҳўқмини эълон қилиб, Жиноят кодексининг тегишли моддалари билан жиноий жазо тайинлади. Республика Олий Ҳўжалик судининг кассация инстанциясида иш қайта қўрилиб, қарор қабул қилинди. Қарорда Сурхондарё вилоят ҳўжалик судининг 2007 йил 23 февраль ва 2007 йил 16 майдаги ҳал қилув қарорлари ўзгартирилиши, шунингдек, Шўрчи туман ҳокимининг 2006 йил 9 февралдаги 111-сонли қарорини ҳақиқий эмас деб топилган рад этиш ҳақидаги қисми беқор қилиниши айтилди. Шу жумладан, «Абдураул» фермер ҳўжалиқидан «Гарчи» фермер ҳўжалиқига 218 минг 500 сўм давлат божи ва бошқа ҳаражатлар уқдрилиши ҳақида суд қарор қилди. Адолат қарор топди ва бунда бизни тинглаган ва ёрдам берган мутасадди шахсларга ўз миннатдорчилигини мизни билдирамыз. Республика Олий ва ўрта-маҳсус таълим вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Сурхондарё вилоят ва Аса-ка шаҳар прокуратураси, Сурхондарё вилояти Шўрчи туман ИИБ ходимлари ва яқиндан ёрдам берган ўз касбига муносиб инсонларни Оллоҳ панохида асрасин деймиз.

Мен адолат қарор топиши учун 21 ойга яқин ёки 625 кун идорама-идора қатнадим. Ва шунга амин бўлдимки, адолат ҳамиша қарор топар экан.

Туроб АЛЛАЁРОВ,
Сурхондарё вилояти Шўрчи тумани

Ҳазон — қуртаниннг энг сўнги табассумидир.

Бежизга мавзунни тасдиқланма-ган шикоятлар, деб атамадик. Жо-рий йил давомида тахририят 598 та хат олган бўлса, шулардан 298 таси май ойидан буён келган хатлардир. Уларнинг 104 тасини ариза ва ши-коятлар таққий этди. Аризалар юзасидан олиб борилган текши-ришлар натижаси ўлароқ, уларнинг аксариятида келтирилган важлар ўз тасдиғини топмагани маълум бўлди. Жумладан, шу йилнинг май ойида тахририят Хоразм вилояти Шовот туманидаги 38-мактаб ўқитувчилари ҳамда Сапаров Ма-рат номидан шикоятнома олдди. Унда мактаб директори ўзининг ғайри-қонуний хатти-ҳаракатлари билан жамоа норозиликка сабаб бўла-ётгани баён қилинган эди. Шикоят-да келтирилган важлар қанчалик асосли эканлигини аниқлаштириш мақсадида хат Хоразм вилоят халқ таълими

ишламаслиғи анонимчилар унқўл келган ва унинг номидан йўллан-ган. Чикмаган жондан умид қаби-лида иш тутулиб, олти бетлик ари-за ёзилган.

Жумладан, унда келтирилган важлар қаторига мактабнинг бу-гунги молиявий аҳволининг ноқор-лиғи, ўқувчилар сонининг кўплиғи ҳақида ҳам шикоят қилинган эди. Хоразм вилоят халқ таълими бош-қармаси бошлиғи ўринбосари Қ.То-жиевнинг жавобига асосан, 38-сон умумтаълим мактаби 1974 йилда қурилгани, унинг лойиҳавий қувва-ти 624 нафар ўқувчига мўлжаллан-ганлиги маълум бўлди. Шунингдек, бугунги кунда мактабда 1125 на-фар ўқувчига 2 сменада жами 105 нафар ўқитувчи таълим-тарбия бе-риб келишмоқда. Мактаб «2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммий-ий Дастури»га киритилмаган.

номига ёзилган ариза бўйича ойна рамаси, шифер, эшиклар «Шим-мом» ОФИ ҳудудидаги «Хўжа жабр» қабристонини таъмирлаш учун иш-латилган. Мактабнинг рус тили ўқитувчиси Ф.Жумгаелдиевнинг дипломсиз дарс бераётгани важи тасдиқланмай, унинг Урганч Давлат педагогика университетининг сир-тки бўлими рус тили факультети-нинг 3 курсида таҳсил олаётганлиғи аниқланди.

Аризадаги қолган важларнинг ҳам тасдиқланмаганиги ҳамда мактаб ўқитувчилари Т.Абишева ва И.Еспулаевларнинг аризага имзо қўймаганлиғи аниқланди. Ариза муаллифлари келтирган важлари тасдиқлаб берилмаганиги са-бабли уларга нисбатан Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс-нинг 40-моддаси билан маъмурий иш қўзғатилди. — дейди Беруний туман прокурори М.Айманов.

Тасдиқланмаган шикоятлар

бошқармасига юборилди. Берил-ган жавобга қўра, «... исм-фамили-яси қўрсатилган М.Сапаров мак-табнинг 2007 йил 2 апрелдаги, 9-сонли буйруғи асосида ўз аризаси-га асосан оилавий шароити тўғри келмаганлиғи сабабли, ўз хисоби-дан таътилга чиқарилган. Унинг тур-муш ўртоғи Қодирова Муътабар-нинг таъқидлашича, аризагўй бу-гунги кунда Хоразм вилояти ҳуду-дида яшамаяпти.

(Ҳўжатлар илова қилинади)

Шунингдек, мактабда таътилга чиқмаган 33 нафар ўқитувчилар-нинг ҳам тушунтириш хатлари олин-ди. Бу ўқитувчилар шикоят ариза-сини ёзмаганлиги ва унга алоқала-ри йўқлиғини билдирдилар.

Юқоридагиларга асосланган ҳолда М.Сапаровнинг тахририятга ёзган шикоят хатини аноним деб ҳисоблаб, назоратдан чиқаришни-гизни сўрайман».

Худди шу замондаги яна бир шикоят хати Беруний туман ХТБга қарашли 36-мактабнинг бир гуруҳ ўқитувчилари номидан ёзилган бўлиб, унда мактабда талон-таро-ж авж олгани, мактабга тегишли бўлган жиҳозларнинг шахсий ман-фаат йўлида сотиб юборилгани баён қилинган эди. (2007 йил 17 июль)

Аммо аризагачи ҳар доим ҳам ҳақ ва ҳолис бўлавермаслиғи қуйида берилган жавобдан ҳам кўриниб турибди:

«...Текширишда 36-сонли мактаб-нинг 2006 йил 27 февраль кунги ўқитувчилар ва техник ходимларнинг иштирокида ўтказилган мажлис ба-ённомасига асосан, аризада қўрса-тилган 350 минг сўмга сотилди деб ёзилган тахта, пол Беруний тумани «Шиммом» овул фуқаролар йиғини ҳудудида яшовчи фуқаро Ж.Уразим-бетовага 160 минг сўмга сотилган. 40 минг сўм мактаб ген тланини тузишга, 74 минг 500 сўм мактабни жорий таъмирлашга, 45 минг 500 сўм дераза ойналарини олишга сар-фанганлиғи аниқланди.

Қўлга қалам олиб, арз қилишдан мақсад, аввало, йўл қўйилаётган ва содир бўлаётган қамчиликларни баргараф қилиш ёки унинг олдини олишдир. Аммо ариза ўзгалар исми ортқи яшириниб, фарзали мақсад-да ёзилган бўлса ёки вах асослан-тириб берилмасса натижа юқорида-гидек яқун топади.

Навоий вилояти Хатирчи туман-нидаги Ойбек номи. 18-ўрта мак-табнинг бир гуруҳ ўқитувчилари ҳам юқоридаги шикоятчилар қилидан қикди.

Ушбу аризани ёзган 9 нафар ўқитувчилар ҳам текшириш давоми-да шикоят хатидан беҳабар экан-ликлари ва имзолари қалбаки экан-лиғини айтишган. Хатирчи туман халқ таълими бўлими мудири М.Хай-даровнинг маълум қилишича, мак-таб касабга уюшмаси раиси бўлиб ишлаб келётган Сулаймон Исоев ўз аризасига асосан вазифасидан озод этилган. (аризада С.Исоев-нинг мутахассис эмаслиғи ҳам таъ-қидланган эди!) У ўрта-маҳсус маъ-лумотга эга бўлиб, 2007 йилда олий ўқув юртиларидаги маҳсус таълимга ўқишга қира олмаса ўқитувчилардан озод этилиши мумкинлиғи ҳақида огоҳлантирилган. Шунингдек, қол-ган важлар ўз тасдиғини топмаган-лиғи маълум қилинган.

Бундан ташқари, мактабнинг ре-конструкция қилиниши муносабати билан қурилиш материалларининг ярқоли ва ярқосизлиғи бўйича 6 кишидан иборат комиссия тўзилиб, ярқоли қурилиш материалларининг асосий қисми пудратчи ташкилот «Беруний Агроқурилиш» МЧЖга 2007 йил 15 январда 9-сонли ишонқоғози бўйича юк хати орқали чиқим қилин-ган. 20-болалар боғчасига юк хати орқали 3 та эшик, 11-мактабга 4 донна синф доскаси ва «Шиммом» овул фуқаролар йиғини маъмурияти томонидан Беруний туман ҳокими

«Карши туманидаги Қудрат Эшонқулов ҳам электр энергияси учун ошиқча ҳақ олинаёт-ганлиғидан норози бўлиб тахририятга ариза йўллаган. Унда айтилишича, апрел-май ойла-ри электр токи учун ошиғи билан тўловни амалга оширгани ҳолда аёлидан ҳам худди шу ойлар учун яна 12 минг сўм пул ушлаб қолин-ган. Аризада нима сабабдан бир оилада икки кишидан энергия ҳақи ушлаб қолинаётгани-нинг сабабини тушунтириб бериш сўралган. Қашқадарё вилоят прокуратурасининг тахри-риятга юборган жавобига қўра, Қарши туман Қоратепа қишлоғида яшовчи Қ.Эшонқулов билан туман электр тармоқлари қорхонаси ва

«Аризага жавоб берилмагани сабабли сентябрь ойининг 10 ку-нида туман халқ таълими бўлими билан боғланиб, жавобни факс орқали олишга эришдик».

Маъмура ДУСИЯРОВА,
бўлим муҳаррири

Нега энди иш ҳақимиздан..?

Навбатдаги аризани Денов туманидаги Юрчи касб-ҳунар коллежининг ишлаб чиқариш устаси Мехмонов Имомали ёздади. У ўз аризасида эрталаб 6.00 дан 7.30 гача, кечқурун 20.00 дан 23.00 гача электр-энергияси узатилиши нати-жасида коллеждаги айрим компьютер, чилан-гарлик устaxonасидаги дарсларнинг қолиб ке-таётгани ҳақида баён қилади. Шунингдек, ҳар ойлик иш ҳақидан электр-энергияси учун пул ушлаб қолинаётганини арз қилган. Денов туман ҳокими А.Ҳожикўловнинг жавобига қўра, кол-лежда электр-энергиясидан вақти-вақти билан бўлмаслиғи сабаби ўрганиб чиқилган. Кол-леж трансформаторни маҳалла аҳолиси тармо-ғига уланган ва ушбу ҳудудда устакюмат қилу-вчи аҳолининг электр-энергиясидан қатта миқ-дордаги қарзи маъмуллик сабабли электр таъминотида чеклашлар бўлиб келган. Кейинги пайтда улқусиз электр-энергиясига ўтиш бўйича амалий ишлар олиб борилмоқда. Бундан таш-

қари, аризани айтгандек, тўлов учиниш ҳақидан ушлаб қолиш ҳолати Юрчи қишлоқ ҳўжалик касб-ҳунар коллежи ўқитувчи ва муҳандислари умумий йиғилишида қўриб чиқилганлиги ва ўз розиликларни тўғрисидаги имзолари билан қўра қиртилганлиғи таъқидланади.

Қарши туманидан Қудрат Эшонқулов ҳам электр энергияси учун ошиқча ҳақ олинаёт-ганлиғидан норози бўлиб тахририятга ариза йўллаган. Унда айтилишича, апрел-май ойла-ри электр токи учун ошиғи билан тўловни амалга оширгани ҳолда аёлидан ҳам худди шу ойлар учун яна 12 минг сўм пул ушлаб қолин-ган. Аризада нима сабабдан бир оилада икки кишидан энергия ҳақи ушлаб қолинаётгани-нинг сабабини тушунтириб бериш сўралган. Қашқадарё вилоят прокуратурасининг тахри-риятга юборган жавобига қўра, Қарши туман Қоратепа қишлоғида яшовчи Қ.Эшонқулов билан туман электр тармоқлари қорхонаси ва

«Қарши туманга» филиали ўртасида электр ва газ таъминоти бўйича шартномалар тузил-ган. Мазкур шартномаларга қўра 2007 йил-нинг 5 ойида Қ.Эшонқулов хондонига 12 минг 400 сўмлик электр-энергияси ва 26 минг 526 сўмлик газ өтказиб берилган. Қ.Эшонқу-лов бу өтказилган электр учун 12 минг 400 сўм, газ учун 21 минг 915 сўм тўлаган.

Тўловлар аризагачининг туман алоқа бўлими-га нафақа пулидан ушлаб қолиш тўғрисидаги аризасига асосан амалга оширилган. Шунин-гдек, Қ.Эшонқуловнинг хондонини учун комму-нал тўловлар унинг турмуш ўртоғи С.Буриева-нинг иш ҳақидан Адлия вазирлиғи томонидан 2001 йил 15 майда 1031-сон билан рўйхатдан ўтказилган «Ташкилотлардан ва маъсасалар то-монидан ўз ҳодимларидан коммунал хиз-матлар учун ҳақни иш ҳақидан ушлаб қолиш қўринишида қабул қилиш тартиби тўғрисида»-ги Низом талабларидан келиб чиққан ҳолда

ушланганлиғи аниқланган.

Қўриб турганингидек, баъзан ариза ёзиш-да ўз ҳақ-ҳўжжларимизни тўла тушунаслиғи-миз ҳам сабаб бўлиб қолади. Беруний туман-ида фуқаро А.Матийбаев, Сартоқсиз туманидан Н.Сулаймонов, «Мехнатни нормалаш ва муҳо-фаза қилиш маркази» ходимлари юборган аризаларда келтирилган важлар ҳам юқори-даги каби тасдиқланмаганини айтиш жоиз.

Қувончларисиз шукҳи, қанча ариза ёки са-воллар бўлмасин, уларга батафсил жавоб беришда ва тушунтириш ишлари олиб бо-ришда ташкилотларимиз, айнқкса жойлар-даги прокуратура органлари ходимларининг хизматлари қатта бўлмоқда. Баъзан юқори-дагидек ариза ва уларга берилган жавоб-ларни саҳифада эълон қилишимизнинг са-баби бу каби муаммолар ва тушуномачилик-ларнинг биргина фуқарога тегишли эмасли-ғидадир.

(Давоми. Боши 1-бетда).

Шунингдек, Самарқанд вилоят ҳокимлигининг капитал қуриш-инженеринг компанияси ходими Х.Мирзасев, Оқдарё туман ҳокимининг ўринбосари Ш.Нарзиев, «Сувоқава» ИЧК раҳбари Б.Турсунов ва бошқалар Оқдарё туманидаги маҳалларда ер ости сув қудуқлари таъмирланиб, насос ўрнатилди деган сохта ҳужжатларни расмийлаштириб, 7,5 млн. сўмлик бюджет маблағларини ўзлаштирилганликлари фош этилди.

— **Валюта операциялари бўйича ҳисоботларнинг тулиқидаги назорат қилиш, хорижий валютанинг ноқонуний айланмаси ҳамда валюта айирбошлаш билан боғлиқ ва бошқа қонунбузишларни бартараф этишга йўналтирилган тадбирларнинг натижалари ҳақида хабарлар деярликми?**

— Долзарб мавзуда сўз очдин-

6,7 минг АҚШ долларига сотаётганида ушланди.

Шунингдек, олтин ва қимматбаҳо буюмларнинг ноқонуний муомаласига барҳам беришга қаратилган тадбирларда 657,2 гр. олтин қуқулари, 40 гр. олтин қуймаси, 2 дона 32,1 гр. қадимги танга, 1 дона 5 рубллик олтин танга, 1938 дона олмос (бриллиант) тошлар олиб кўйилди.

Қалбаки пул муомаласига қарши курашиш борасидаги тадбирларда 2,4 минг АҚШ доллариди чет эл валютаси, 40 дона 1000 сўмлик қалбаки купюралар олинди. Жумладан, Жиззах вилоятда хусусий тадбиркор Н.Холжигитов бульдозерни ижарага олиб, «Меҳнат» инженер техник маркази раҳбари Н.Масловга олинган тўлов сифатида қалбаки 2,3 минг АҚШ долларини ижара ҳақи сифатида тўлаганлиги аниқланди.

— **«Қора бозорда ноқонуний муомалада бўлган чет эл валюта-**

сида нимага деярликми?

— Бу иллатга қарши дунёнинг ҳамма давлатида кескин курашиб келинади. Исломда ҳам бу иллат оғир гуноҳ ҳисобланади.

Ходимларимиз томонидан олиб борилган тадбирлар натижа-сида 21 нафар мансабдорларнинг пора олганликлари фош этилди. Порахўрлик жиноятларининг деярли ҳар тўртинчиси банк, қолганлари солиқ, газ таъминоти ва бошқа соҳаларда содир этилган.

Чунончи, «Хамкорбанк»нинг Янгийўл филиали менежери ва кредит комиссияси аъзоси И.Рихсибоев фуқаро О.Холмирзаевага 14 млн. сўм уй-жой кредити ажратилган эрдан бериш эвазига 500 минг сўмни пора тариқасида олганида ушланди.

— **Маҳаллий ҳокимият идораларининг айрим мансабдор шахслари томонидан ўз вазифаларини суиистеъмол қилиши баъзи учар тадбиркорларнинг ноқонуний фа-**

шинида божхона назоратини четлаб, айланма йўллар орқали 300 млн. сўмлик ҳужжатсиз товарларни олиб кирганлиги аниқланиб, автомашина ва товарлар олиб кўйилди.

Шунингдек, А.Сариходжаев, О.Тасқарасев ва бошқа фуқаролар эса 3 та «КамАЗ» русумли автомашиналарда четдан божхона назоратини айланиб ўтиб, ҳужжатсиз 66 млн. сўмлик тунука ва трубаларни олиб ўтаётганда ушланиб, товарлар ва 3 та «КамАЗ» автомашиналари далилий ашё сифатида олиб кўйилди.

Этил спирти, алкоғолли ва тамаки маҳсулотларини ноқонуний муомалага киритиш билан боғлиқ 807 та жиноят ишлари қўзғатилди, жами 355,6 млн. сўмлик ушбу турдаги маҳсулотлар олиб кўйилди. Мисол учун, Фарғона вилоятидagi «Pantera Lyuks Qodon» ХК раҳбари Т.Маҳмудов крим ҳужжатларисиз 8,5 млн. сўмлик алкоғол маҳсулоти билан ноқонуний

— **Ҳукуматимиз томонидан бирин-кетин тадбиркорлик фаолиятини янада эркинлаштириш ва ривожлантириш, қўлаб-қувватлашга қаратилган бир қатор меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди. Уларнинг ҳаётга самарали татбиқ этилишини таъминлаш мақсадида амалга оширилаётган тарғибот тадбирлари тўғрисида ҳам тўхталсангиз?**

— Департамент органлари томонидан ҳам бу борда муайян ишлар олиб борилаётганлигини эътироф этиш даркор. Кейинги йилларда асосий эътибор текшириш сонини камайтириш, уларни бевосита ғайриқонуний фаолият кўрсатаётган субъектларга йўналтириш, ҳақиқий тадбиркорларнинг ҳуқуқини ҳимоя қилишга қаратилди. Президент Формалари ва ҳукумат қарорлари ижросини таъминлаш, уларнинг мазмун-моҳияти ва талаб-

ҚОНУНИЙЛИК

ФАОЛИЯТИМИЗ МЕЗОНИ

гиз. Далиллар ҳақида тўхталгани бўлсам, бу борда 499 та ҳуқуқбузарликлар аниқланиб, бу турдаги жиноятларнинг фош этилиши 7,5 фоизга орди. Натижада 355,1 млн. АҚШ доллари, 26 млн. Россия рубли ва бошқа чет эл валюталарининг ноқонуний айланмаси аниқланиб, дебитор қардорликнинг камайтиришга эришилди.

Ноқонуний муомалада бўлган 451,5 минг АҚШ доллари, 389,1 минг Россия рубли, 216,5 млн. ўзбек сўми, 2 млн. Қозғистон тенгеси, 74,5 минг Қирғизистон соми олиб кўйилди.

Жумладан, Қосон туманида фаолият кўрсатган хусусий тадбиркор Ш.Ариқуллов 36,6 минг АҚШ долларини 45,1 млн. сўмга «қора бозор»да сотиб олиб, четдан автомашиналар олиб келиб сотиш билан шугулланиб келганлиги аниқланди.

Шайхонтоҳур туманида эса фуқаролар З.Юсупов ва А.Раҳимовлар 3 минг АҚШ долларини ноқонуний равишда фуқаро Н.Сайдалиевага 3,8 млн. сўмга сотаётганида ушланиб, улардан жами 16 минг АҚШ доллари олинди.

Миробод туманида фуқаро З.Закиров 6,2 минг АҚШ долларини ноқонуний равишда харидор Ш.Камилловага 8 млн. сўмга сотаётганида ушланди. Бундай мисолларни қўлаб келтириш мумкин.

Чет эл валютасида ҳисоб-китобни ноқонуний амалга оширган ҳуқуқбузарлардан 474,4 минг АҚШ долларилар ва 267 млн. сўмлик товарлар олиб кўйилди. Жумладан, Ҳамза туманида хусусий тадбиркор Х.Адилов 2,2 минг дона «МТС» экспресс тўлов карткаларини ноқонуний равишда фуқаро У.Улашовага 8,8 минг АҚШ долларида сотганлиги аниқланди. Юнусобод туманида фаолият кўрсатган хусусий тадбиркор Л.Абдуразақов эса 8,5 млн. сўмлик сантехника жиҳозларини харидор Х.Утаназарова

сининг асосий манбаларидан бири банк муассасалари ходимлари эканлиги ҳеч кимга сир эмас. Турғи-ми?

— Фикрингизга қўшилиман. Далиллар ҳақида тўхталганидан бўлсам, «Пахтабанк»да 49,4 минг, «Туронбанк»да 35,9 минг, «Ипо-текабанк»да 31 минг, «Халқ банк»да 12 минг, «Микрокредит-банк»да 6,6 минг, «Савдогарбанк»да 4 минг, «Миллий банк»да 1,5 минг, жами бўлиб 140,5 минг АҚШ доллари банк ходимлари томонидан ноқонуний сотилганлиги аниқланди.

Жумладан, «Халқ банк»нинг Яққасарой туман филиали мутахассислари Ф.Қувватов ва Н.Узақовлар фуқаро З.Сидиқовга 10 минг АҚШ долларини ноқонуний равишда 12,9 млн. сўмга сотаётганда ушланди.

— **Хуфёна иқтисодиёт, яширин ишлаб чиқаришга барҳам бериш борасидаги натижалар тўғрисида қисқача тўхталиб ўтсангиз?**

— Тезкор тадбирларда 484 та ишлаб чиқариш фаолиятига барҳам берилиб, бу кўрсаткич 13,8 фоизга орди.

Ҳуқуқбузарлардан 340 млн. сўмлик ёки 85 фоиз кўп маҳсулот, хомашё ускуналар далилий ашё сифатида олинди. Тадбирларда яширин ишларнинг хомашё, қалбаки акциз маркалари билан таъминлаш манбаларини излаб топилган алоҳида эътибор қаратилди.

Жумладан, Чилонзор туманида яшовчи фуқаро К.Турғунованин уйида ўтказилган тинтувда 70 минг дона қалбаки акциз маркалари, компьютер, ароқ қопқоқлари, ароқ ёпадиган мосламалар олиб кўйилди.

— **Коррупциянинг ижтимоий хавфи қўришларидан бири — порахўрликдир. Жамиятнинг бу иллатига қарши курашиш бора-**

олият кўрсатишига шароит яратиб бераётгани ҳақида ОАВларда бот-бот чиқишлар қилинмоқ-да.

— Бугунги кундаги энг оғриқли муаммо ҳақида сўз очдингиз. Коррупцияга қарши курашиш бўйича тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига путур етказган, «сохта» тадбиркорларга ҳомийлик қилган 166 нафар банк, 21 нафар маҳаллий ҳокимият, 11 нафар солиқ шодимларига нисбатан жиноят ишлари қўзғатилди. Жумладан, Бўз туман ҳокимиятининг биринчи ўринбосари Р.Саидов қалбаки ҳужжатлар асосида «Усмонова Зиёдаҳон Баракаси» ХФга улгуржи савдо қилиш ҳуқуқини берувчи махсус рухсатномани ноқонуний берганлиги оқибатида фирма раҳбарлари 164,2 млн. сўмлик товар айланмасини амалга ошириб, 4,9 млн. сўм солиқларни қасддан тўламаганлиги, 73,5 млн. сўмни нақдлаштирилганлиги аниқланди.

Айрим солиқ ходимларининг тадбиркорлар билан жиноий тил бириктириб, солиқ тўловларини талон-тарож қилиб, бюджетга жуда кўп миқдорда зарар етказганликлари фош этилди.

Чунончи, Андижон шаҳар ДСИ бош инспектори Р.Эргашева «Шарқ мезон саноат» МЧЖ раҳбарлари билан тил бириктириб, солиқлар тўлаганлиги тўғрисида сохта ҳужжатлар тузганлиги оқибатида 12,5 млн. сўм солиқ тўловлари тўланмаган.

— **Четдан товарларнинг ноқонуний импорт қилинишига, этил спирти, алкоғолли маҳсулотларнинг ноқонуний муомаласига қарши курашиш масалалари долзарб йўналишлардан биридир...**

— Дарҳақиқат, бу борда 1329 та қонунбузилишлари аниқланиб, 5,1 млрд. сўмлик товарлар олиб кўйилди. Чунончи, фуқаро Р.Салимов «КамАЗ» русумли автома-

савдо қилаётганлиги аниқланди.

Бу йўналишда хуфёна иқтисодиётга барҳам бериш бўйича ўтказилган тадбирларда «иккиламчи» маҳсулотларни саноат кўламида ишлаб чиқариб, ноқонуний муомалага киритиш билан шугулланувчи жиноий гуруҳлар фош этилмоқда. Жумладан, Хоразм вилоятидаги «Урганч шароб» корхонаси раҳбари С.Муротов, қўйиш пехи бошлиғи О.Шералиев, тайёр маҳсулотлар омбори мудири О.Бекчанов, қўриқлаш бўлими мишионерлари Э.Матқурбонов, М.Сапаев ва бошқалар жиноий гуруҳ бўлиб, шина идишларга меъёрдан 35-40 грамм кам ароқ қўйиш йўли билан 8,2 минг литр ароқни «иктисод» қилиб, ундан акциз маркасисиз 21 млн. сўмлик «иккиламчи» ароқ ишлаб чиқариб, ноқонуний муомалага киришти билан шугулланганликлари аниқланди.

— **Газ ва электр энергиясидан ноқонуний фойдаланаётган фуқароларнинг ҳар бир маҳалладан топса бўлади. Бу муаммонинг илдизи қаерда деб ўйлайсиз?**

— Кўпгина юртошларимиз хонадонидида фойдаланаётган газ ва электр энергияси учун минглаб одамлар кунни тунга улаб меҳнат қилаётганини унутиб қўйишмоқда. Ўзгалар меҳнатини ҳам қадрлашни билишимиз керак. Бу борда қонунбузарликларга барҳам бериш юзасидан ўтказилган тадбирларда 112 та ҳуқуқбузарликлар фош этилди.

Тадбирларда газ ва электр энергиясидан фойдаланишни назорат қилишга бевосита мавбул шахсларнинг ўзлари ҳам жиноий ҳаракатлар содир этилганлиги фош этилди.

Жумладан, «Олмалиқшаҳарга» филиали устаси Т.Қурбонов газ тармоғига ўзбошимчилик билан уланиб олган Н.Аллақулиевдан 150 минг сўм ноқонуний ҳақ олаётганида ушланди.

ларини тадбиркорларга етказиш бўйича тарғибот-ташвиқот ишлари кучайтирилди. Хужжалик юритувчи субъектларда солиқ тўлашдан бўйин товлашлик, иқтисодиёт, солиқ ва валюта соҳаларида содир этилган жиноятлар учун жазо муқаррарлиги тушунчасини шакллантириш ҳамда уларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига қаратилган қонунлар бўйича 24 минг 587 та ҳуқуқтарғибот ва тушунтириш тадбирлари ўтказилди. Телевидение имкониётларидан самарали фойдаланилиб, 2743 та чиқишлар қилинди.

Таъкидлаш жоизки, барча тезкор-қидирув ва таҳлилий тадбирларда тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, улар фаолиятига ноқонуний аралашувларнинг олдини олишга қаратилган қонунчилик талабларига қатий риоя этилиши таъминланди. Шунинг учун ҳам тадбиркорликнинг янада ривожланишига, солом рақобат муҳитига ўзининг салбий таъсирини кўрсатаётган 3155 та рўйхатдан ўтмаган сохта тадбиркорлар фаолияти фош этилиб, мамлакатимизда тадбиркорлар манфаатини қўзғала олиб борилаётган ислотлар жараёнида уларнинг онгли муносабатини шакллантиришга ҳаракат қилинди. Демак, тадбиркорларга бўлган ишонч ортиб бормоқда ва шундай бўлиши ҳам керак. Кимгадир бу баландларовз туюлар, лекин аксарият тадбиркорларимизнинг ўзлари ҳам давлатимизнинг иқтисодий ривожланиши учун ҳаракат қилмоқда.

Хулоса қилиб айтганим бўлсақ, эл-юрт фаровонлиги, халқимизнинг турмуш шароитини яхшилаб боришдек эзгу ниятларимизни амалга ошириш сизу бизга боғлиқ.

Зайниддин МАМАДАЛИЕВ
сўхбатлашди

МАФАТЛИК ТЕЛЕДАСТУРЛАР

5.55 Курсатувлар дастури. 6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!» 7.00, 18.00 Т/с «Турмуш чорраҳаларида»...

18.55 «Худудлар ҳақида» 19.10 «Оналар оғушида» 19.25, 19.55, 20.55, 21.30 Эълонлар...

20-NOYABR Seshanba 9.30, 19.30 Т/с «Емгир симфонияси» 10.00, 13.00, 16.00 «ДАВР»...

маданияти пойтахти» 18.55, 22.55 «Телетуҳфа» 19.00, 22.00 «ДАВР»...

20.50 «Репортаж» 21.00 «Жозиба» 21.45 «Уйларим» 22.10 «Сопида акс этган дунё»...

05.00, 07.50, 09.05 «Добро утро» 07.05 «Выборы-2007» 09.00, 12.00, 15.00 «Новости»...

09.50, 01.55 Т/с «Держи меня крепче» 10.45, 23.35 Вести. Дежурная часть...

14.30, 20.45 Т/с «Последнее путешествие Синдбада» 15.30, 18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»...

08.00 Удачное утро. 08.50 Музыка. 08.55, 14.10 М/ф. 10.00, 21.00 Самое смешное видео...

08.45 М/ф «Лиззи Магуайер», 1 и 2 с. 09.45 М/ф «Улысь привидения»...

РОССИЯ 05.00 «Добро утро, Россия!» 08.00 К юбилею артиста. «Михаил Ульянов»...

06.00 «Сегодня утром» 09.05 «Наше все!» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.45 «Сегодня»...

06.00 М/с «Крот и его новые друзья» 06.30, 13.30, 19.00 Такси. 06.55 «Глобальные новости»...

08.00, 10.30 М/ф. 09.15 М/с «Таракан-робот», 4 с. 09.45 М/с «Флинт - детектив во времени»...

15.55 «Узбекистон Республикасининг Конституцияси 15 йилда» 16.10 Т/с «Анжелика»...

5.55 Курсатувлар дастури. 6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!» 7.00, 18.00 Т/с «Турмуш чорраҳаларида»...

17.40, «Эртақлар - яхшилик етаклари» 17.55 «Минг бир ривоят» 18.50 «Истиклол зўрғун йўллари»...

21-NOYABR Chorshanba 9.25, 20.40 «О, ёшлигим» 9.30, 19.30 Т/с «Емгир симфонияси»...

18.55, 22.30 «Телетуҳфа» 20.05 «Муслик пахта» 20.10 «СПОРТЛОТ» телелотереяси...

21.00 «Жозиба» 21.45 «Уйларим» 22.10 «Сопида акс этган дунё»...

05.00, 07.50, 09.05 «Добро утро» 07.05 «Выборы-2007» 09.00, 12.00, 15.00 «Новости»...

09.50, 01.25 Т/с «Держи меня крепче» 10.45, 23.35 Вести. Дежурная часть...

14.30, 20.45 Т/с «Последнее путешествие Синдбада» 15.30, 18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»...

08.00 Удачное утро. 08.50 Музыка. 08.55, 14.10 М/ф. 10.00, 21.00 Самое смешное видео...

08.00 Т/с «Лиззи Магуайер», 1 и 2 с. 08.45 М/ф «Мы с Шерлоком Холмсом»...

РОССИЯ 05.00 «Добро утро, Россия!» 08.00 «Родовое проклятие Ганди»...

06.00 «Сегодня утром» 09.05 «Наше все!» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.45 «Сегодня»...

05.45 Т/с «Любовь и тайны Сансет Бич» 06.30, 13.30, 19.00 Такси. 06.55 «Глобальные новости»...

08.00, 10.30 М/ф. 09.15 М/с «Таракан-робот», 5 с. 09.45 М/с «Флинт - детектив во времени»...

15.55 «Узбекистон Республикасининг Конституцияси 15 йилда» 16.10 Т/с «Анжелика»...

ЎЗБЕКИСТОН

5.55 Курсатувлар дастури. 6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!» 7.00 Т/с «Чархпалак»...

19.30 «Ахборот» (рус) 20.05 «Сайлов - демократия кўзгуси» 20.35 «Ватан ҳақида қўшиқлар»...

24-NOYABR Shanba

10.00, 13.00, 16.00 «ДАВР» 10.10 «Парламент вақти» 10.30 «Кунин икроси»...

19.30 «Янги авлод-2007». Республика талониёнинг финал босқичи. 20.40 «Дунё таомлари»...

20.00, 22.30 «Пойтахт» /рус/. 20.15 «Мисли вилух»/рус/. 20.50 «Интервью»...

TOSHKENT

7.25 Курсатувлар тартиби. 7.30 «Салом, Тошкент!» 8.30, 9.50, 11.15, 18.45, 21.25, 21.45 «Аниос»...

8.00, 21.30 «Хабарлар» (узб.) 8.20 «Жасур болалар» 8.50 М/ф. 9.00 «Бодроқ утрос»...

SPORT

18.00 «Мир детского спорта». 18.15 «Стиль». 18.50 «Военное дело»...

РОССИЯ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.30 Х/ф «Самый последний день»...

06.00 «Доброе утро, Россия!» 07.30 «Студия Звезда» 08.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести 08.10 Местное время...

ТВ

07.30 «Сказки Баженова». 08.00, 10.00, 13.00, 16.00, «Сегодня»...

08.50 Наши песни. 09.05, 21.00 «Дом 2. Город любви»...

15.00 Мистика звезд. 16.00 Х/ф «Легенда о трех клоунах»...

08.00 М/с «Итси-Битси паучок». 9.00 М/ф «Приключения пингвиненка Лоло»...

ЎЗБЕКИСТОН

5.55 Курсатувлар дастури. 6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!» 7.00 Т/с «Чархпалак»...

19.30 «Тахлимон» (рус) 20.10 Т/с «Аччиқ ёлгон» 21.00 «Тахлимон»...

25-NOYABR Yakshanba

13.50 «SMS-музыка» 14.00 Т/с «Ишқомли уй» 14.40 «АКС» Ток-шоу...

7.25 Курсатувлар тартиби. 7.30 «Салом, Тошкент!» 8.30, 9.30, 11.25, 12.40, 16.50, 20.35, 22.20 «Аниос»...

8.00 «Хабарлар» (узб.) 8.20 «Кувноқ стартлар» 9.00 «Бодроқ утрос»...

TOSHKENT

7.25 Курсатувлар тартиби. 7.30 «Салом, Тошкент!» 8.30, 9.30, 11.25, 12.40, 16.50, 20.35, 22.20 «Аниос»...

8.00 «Хабарлар» (узб.) 8.20 «Кувноқ стартлар» 9.00 «Бодроқ утрос»...

РОССИЯ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.20 Х/ф «Черные береты» 07.40 «Любимая женщина многодетных матерей»...

08.10, 14.20 Вести-Москва 08.20 «Диалоги о животных» 08.55 «Вся Россия»...

ТВ

08.15 «Счастливые рейсы». 08.45 Наши песни. 09.05, 21.00 «Дом 2. Город любви»...

08.00 М/ф. 09.30 М/ф «Черепашки-ниндзя» 10.30 М/ф. 11.00 Т/с «Мурашки»...

15.00 Мозголомы. 16.00 Х/ф «Легенда о трех клоунах»...

00.00 Т/с «С.С.И Место преступления Майми» 02.00 Шоу рекордов Гиннесса...

РОССИЯ

05.45 Х/ф «Мимино» 07.30 «Сельский час» 08.00, 11.00, 14.00 Вести

06.10 Х/ф «Жуковский» 07.40 «Дикий мир» 08.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Сегодня»...

ТВ

07.00 М/с «Крутые бобыры» 07.50 М/с «Братцы»

08.00 М/ф. 09.30 М/ф «Черепашки-ниндзя» 10.30 М/ф. 11.00 Т/с «Мурашки»...

15.00 Мозголомы. 16.00 Х/ф «Легенда о трех клоунах»...

00.00 Т/с «С.С.И Место преступления Майми» 02.00 Шоу рекордов Гиннесса...

ГУМОН ИМОНДАН
АЙИРДИ

Комилакисинин хотини Ойсара билан арзимас нарса устида келишмай қолди-ю, шушу уларнинг ораси бузилди. Бу орала иккала оилала ҳам фарзандлар тузилди. Улар ўсиб улгай бошлади, аммо янга ва қайни уртасидаги адоват кун сайин кучая борарди. Айниқса, Комил янганси Ойсарани кўришга кўзи йўқ эди. Сабаби, у янганси ҳақида ёмон гап эшитган, шунинг учун ҳам Ойсарадан гумонсираб юрарди.

Комил дилидаги гумонларни акасига айтишга бир-икки марта чоғланиб кўрди, аммо айтолмади. Бир кўнгли дилиндагини шартта акангга айт, деса, яна бир кўнгли «Нега тўхмат қиласан қачон хотинимни ушлаб олдинг?», деса нима дейман деб иккиланарди. Комилнинг кўнгли беҳаловат эди. Доим янгансига қарши тиш қайраб юрарди. Бунинг устига улар кўшни бўлиб яшашар, ҳар кун Ойсаранинг ясан-тусан қилиб ишга кетиши Комилнинг шубҳаларини кучайтириб юборарди. Айниқса, акаси йўқлигида акасининг уйдан чиқиб кетаётган бегона одамни кўргач, у бутунлай ўзини йўқотиб қўйди.

Кунлар шу зайлда ўтаверди. Комилнинг анга-сидан гумони ошса-ошиди, асло камаймади. Шубҳа-гумонлар унинг қонини бадтар кўптиртираб, мудом анга-сидан қасд олишга пайт бойларди.

Ойсаранинг эри касалхонага тушганидан сўнг, у кўнглидаги вақт келганини сезди.

Ярим кеча. Қишлоқ сув қуйгандек жим-жит. Кун бўйи меҳнатдан чарчатган қишлоқ аҳли ширин уйқуда. Фақат Комилгина киприк қоққан йўқ. Ҳали у томонга, ҳали бу томонга ағдариларкан, миёсиди чарх ураётган қотилиликка ўзича режа тузарди.

Комил бир қарорга келгач, секин ўрнидан туриб, ошхонага ўтди. Чироқни ёқмай пичоқ туралган жойни пайпаслади. Қўлига илинган пичоқни кўнжига берктиб, акасининг ҳовлисида олдиди. Аввал ҳовлига, ҳовлидан янганси ётган хонага кирди. Бу пайда хонада Ойсара қизлари билан ухлаб ётарди. Ой ёруғида Комил янганси ва жияклари ётган жойларини аниқлаб олгач, ёнидан пичоқни чиқарди. Янгансининг устига бостириб келиб, унга шафқатсизларча пичоқ ура бошлади. Ойсара бир-икки тўлғониб, жон таслим қилди. Бу орала шовур-шувурни эшитган Раъно уйғониб қолди. У ой ёруғида амакиси Комилни таниб, унга савол назари билан қаради. Ун икки яшар қизалоқ нима воқеа рўй бераётганини англаб улгурмасдан, қотил амаки унинг ҳам кўксига пичоқ санчди.

Кўшни хонада ётган Аслидин гапа-говурдан уйғониб кўзини очди. Бир-икки йилдан буён шу хонадоннинг мавсумий юмушларини бажариб турган Аслидин Ойсаранинг ўғли Вали билан бир хонада ётарди. У кўшни хонадан аллақандай овозлар эшиттандек бўлиб, бироз қулоқ солиб ётди. Шу пайт хона эшиги очилиб, бир қўла секин ичкарига кирди. Эшик пардасини суриб, чироқ ёқалган жойни пайпаслаб бошлади. Аслидин кўрқиб кетганидан дами ичига тушиб кетди. Уша кун ош жуда ёруғ бўлганлиги сабабли қоронғуда ҳам у Комилни таниди. Унинг қўллари қонга бўялган, қўлидаги қонли пичоқ ҳам қоронғуда ваҳимали бўлиб кўринарди. Чироқ ёқилгач, Аслидин кўзларини қаттиқ юмиб олди, ўзини ухлаганига солиб ётаверди. Комил болаларининг бошида бироз серрайиб тургач, ташқарига чиқиб кетди.

Суд Комилни 20 йилга озодликдан маҳрум қилди. У жазонинг 3 йилини турмада, қолган қисмининг умумий тартибли колонияларда ўтайдиган бўлди.

(Мақолада келтирилган исм-шарифлар ўзгартирилган).

И. ЙИЛДОШЕВ,
Самарқанд вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси

Текинтомоқликни қасб қилиб олган Зафар Акбаров, Одил Ҳайдаров, Сайдулло Бахтибосовлар пул топишнинг осон, лекин ғирром йўлини топишган эди. Улар Фарғона-Саткак йўналиши бўйича қатновчи 50 дан зиёд киракаш машиналар ҳайдовчиларидан ноқонуний равишда гўёки тартиб ва озодликни сақлаш учун деб 200 сўмдан пул олиб келишарди. Бундай чўтал пулни йиғиш асосан О. Ҳайдаров зиммасида бўлган. Шу 200 сўмни бермаган ёки талашган киракашнинг дарров «эсини» киритиб қўйишарди. Ишдан сўнг кечки пайт эса чўтал пуллага ичкиликбозлик, маишат қилиб яйрашарди.

2007 йил 9 февраль куну ҳам шундай бўлди. Улар кеч соат 18 ларда

фар, Одил, Сайдулло акамлар сизни олиб кел дейишди, дейсан. Обкесанг бўлди, машинани сенга текинга олиб берамиз.

Зафарнинг кейинги гапи Воҳидга ёқиб тушди. У чиқиб кетган заҳоти дўконга шу қишлоқлик Авазбек Раҳмонов кириб қолди. «Жуда яхши ўтиришган» ул-фатларга о д о б

бир муддат жим қолди, кейин яна кўшиб қўйди.

— Агар ўшамоқчи бўлсанг, шундай қиласан!

— Тошларингни тер! — Шукур бу кимсаларнинг қандай одамлар эканлигини яхши билса-да, ҳайқмай жавоб берди. — Мен сенлар ўйлаган аҳмоқ эмасман!

Вазият

ҚУТУРТАН ЧЎТАЛЧИЛАР

Чекшўра қишлоғидаги фуқаро А.Холматовнинг яширин очган дўконидега тулпанилади. Бу сафар уларга ҳамтовоклари, киракаш Воҳид Ортиқов ҳам қўшилганди. Ароқхўрликни бошлаб юборишди. Борган сари уларнинг қайфлари ошиб борди. Бири алжираса, иккинчиси ўзининг гапини маъқуллади... Гаплари чуваланиб бориб, Воҳиднинг олдинги ижарага олиб минган «Дамас» машинасига уланди.

— Машина янги эди. Шукур қайтариб бермади, — деди Воҳид гинахонлик билан.

— Сенга бермайтгани, кўрсатиб қўямиз унга! — зўрайди Зафар. — Ким бўпти Шукур?! Ҳозироқ бу «проблема»ни ҳал қиламиз.

— Қанақа қилиб? — сўради ундан пиёлаларга ароқ қуюётган Одил.

— Воҳид ҳозир бориб уни уйдан олиб келади, кейин кўрасан, — деди Зафар.

— Жағни ёриш биздан, — деди Сайдулло муштин кўрсатиб. — Ур, десаларинг бўлди.

— Уни нима деб олиб келаман? — сўради Воҳид Зафардан.

— Чойхонада ош тайёр. За-

юзасидан салом берган эди, кайфдан кўзалари ола-кула бўлиб турган Сайдулло:

— Буюққа ке, ароқ ичамиз, — деб қўлини узатиб чақирди.

— Уэр, ишим зарурроқ эди, — дўконга кирганидан пушаймон бўлган Авазбек ортига қайтмоқчи бўлди.

— Тўхта! — Сайдулло ўрнидан туриб келди. — Пулинг кўпайиб бизни менсимаялсанми? Сендақани...

Авазбек Сайдуллодан бекордан-бекорга мушт, тепки эди. Зафар, Одил ҳам келиб дўқ-пўписа билан унинг ёқасига ёпиришди. Авазбек уларнинг чангалидан бир амаллаб қутулди-да, ташқарига қочиб чикди.

— Сен билан эртага гаплашамиз, — деб қолди Зафар унинг ортидан. Бу пайда Воҳид билан Шукур «Дамас»дан тушаётган эди.

Меҳмон учун янги ароқ очилди.

— Сенга битта гап бор, — деди Зафар кўрсаткич бармоғини Шукурнинг кўксига нуқиб. — Эртагаёқ «Дамас»ингни Воҳидга берасан. Ижарага пул сўрамайсан, бизга беради, — у шундай деганча

таранглашди. Шукур ташқарига чикди. Одил орқасидан чиқиб ҳақоратлай бошлади. Даҳанаки жанжал пайтида Сайдулло Шукурнинг орқасидан келиб ура кетди. Зафар, Одил, Воҳидлар ҳам унга ташланишди...

Бир киши тўрт нафар барваста сўлакмонларга, бунинг устига ичкиликдан қутурган зўравонларга бас кела оларми?! Калтақланган Шукур мажолсиз аҳволга тушиб қолди. Уни судраб «Дамас» ичига тикишди. Зўравонлар қандай бўлмасин уни тавбасига таянтириб, шахсий мулки бўлган «Дамас» машинасига эга чиқишмоқчи эди.

Чимён қишлоғидаги бир ўрикзор боғ чеккасида тўхташди. Кимсасиз жой. Совуқ, Соат тунги 23 ни қаршилаб бормоқда.

— «Дамас»ни берасанми?

Шукурдан рад жавобини олган зўравонлар яна куч ишлатишди. Зафарнинг бўйуғи билан машинадан ярим баклашка бензин олишди... Бир неча сония ичида Шукурнинг гавдаси олов ичида қолди. Зўравонликдан ёвузликка ўтган гуруҳ аъзолари устидаги олов билан олишиб, уни

муддатга озодликдан маҳрум этилдилар.

1978 йилда туғилган Зафар Акбаров муқаллам ҳам судланди, авф этилган. Бундан тўғри сабоқ чикармаган. Оиласи, икки нафар фарзанди тақдири олдидаги масъулиятни ҳам сезмаган. Насиб қилса, фарзандлари улгайиб бўлганида қамоқдан чиқиб келади. Ушанда уларнинг юзига қандай қарайди, ўзини нима деб оқлайди?

Унга қўшилган О.Ҳайдаровнинг ҳам икки нафар боласи, рафиқаси бўлаб қолди. Бу тирик жонларнинг уволи йўқми?

С.Бахтибосов ва В.Ортиқовлар ҳали оила қуришмаган. Бир неча йиллик умрини ўзлари беҳудага совириб бўлишди. Тенгдошлари болачақали бўлган даврларда улар панжара ортидан кўп нарсани бой беришган ҳолда бир ўзлари сўппайиб чиқиб кетишди. Ушанда бутундагидан ҳам ортиқроқ пушаймон ейишлари аниқ...

О.ХОЛМАТОВ,
Фарғона тумани прокурори
ёрдамчиси,
Холиқназар ЖУРАБОВЕВ,
журналист

Нима учун инсон умри оқар сувга қийсланади? Балки одам боласи ҳам ёшлигида дарё мисол жўшқин бўлгани-ю, дарё ўзанига яқинлашган сайин тошқинлигини пасайтирганидек, инсоннинг ҳам ёши ўтган сари характери, хатти-ҳаракатларидаги ана шу жўшқинлик сокинлик билан алмашгани боис бўлса керак! Ёши бир жойга борган киши ёшларнинг ҳаракатларидаги камчилик ва нуқсонларни англаб, тўғри йўлга солиш учун нафақат насиҳат қилади, балки ўзи ҳам ўрнак бўлади.

РАШК

Афсуски ҳаётда шундай кимсалар ҳам учраб турадики, улар ёшларини тўғри йўлга бошлаш ўрнига ўзлари жиноят кўчасига қадам қўядилар. Ана шундайлардан бири хогонлик Акрам Назаровдир (исм-фамилиялар ўзгартирилган).

60 йил умргузаронлик қилиб, 12 фарзандни тарбиялаб, воята етказган қаҳрамонимизни нима жин урди-ю, кўшинининг жонига қасд қилди.

2007 йилнинг 29 май кунини уйда ўтириб зериқкан А.Назаров кўшини бўлмиш Ачил Бобожоновнига йўл олди. Бобо-

жоновнинг хотини бундан икки ойча илгари вафот этган бўлиб, у Назаровнинг хотинини дастурхонга қарашига чақирган эди. Дарҳақиқат Акрам Назаров кўшиникига кириб келганда икки меҳмон бор экан. Уни ҳам дастурхонга таклиф қилишди. Хонадон соҳибаси хотирсини «хўрматлаб», қиттай-қиттай қилиш яна давом этди. Ёши ўттиб қолгани боис бўлса керак, дарров маст бўлиб қолган А.Назаров хотинини кўшинисидан рашк қила бошлади. Жанжал бошланди. Олия эрини олиб кетишга ҳаракат қилар, аммо

унинг хаёлини хотини билан кўшини ҳаққидаги фикрлар қўлаб олган эди.

— Ачил, нега хотинимга кўз олайтирялсан?

У шу гапни айта-айта уйига равона бўлди. Орқасидан кўшини кириб келди. Эндики жанжал муштлашувга айланди. Шу пайт кутулмаган воқеа рўй берди. Туятдан уйига югуриб кириб, ошхона пичоғини кўтариб чиққан Акрам Назаров яна Ачил Бобожоновга ташланди-ю...

Кутулмаган зарбдан Ачил Бобожонов хушсиз йиқилди.

Шоқин сурондан оғоҳ бўлиб, лол қолган кўни-қўшинилар-у меҳмонлар тез ёрдам билан милицияга хабар қилишди. Аммо шифоқорларнинг барча уринишлари бефойда кетди.

Анча-мунча ҳаёт йўлини босиб ўтган Акрам Назаров шухрона қилиб яшаш ўрнига ўзига ўзи жабр қилди.

Алиакбар ПУЛАТОВ,
Когон шаҳар прокуратурасининг
терговчиси

15 йилда илк бор

Чоршанба кuni Корея Халқ Демократик Республикаси бош вазир Ким Ён Ир ҳукумат раҳбарлари доирасида ўтказилаётган кореялар музокараларда қатнашиш учун 15 йил ичида илк бор Сейнга келди, деб хабар қилади «Associated Press» ахборот агентлиги. Икки Корея вазирлар маҳкамалари раҳбарлари октябрь бошида имзоланган тинчлик ҳақидаги декларацияни жорий этиш масалаларини муҳокама қилдилар.

мол ҳамкорлигини ривожлантириш бўйича махсус соҳаларни яратиш масалалари атрофида кўриб чиқилди. Ким Ён Ир ҳамда унинг Жанубий кореялик ҳамкасби Хан Док Сулар ўртасидаги музокаралар уч кун давом этди. Иккисодий масалалардан ташқари икки давлат ўртасидаги ижтимоий алоқалар, хусусан, уруш

вақтида ажралиб қолган оилалар бирлашиши масалалари ҳам муҳокама этилади. Хавфсизлик масалалари эса ноябрь ойи охирида Пхеньянда бўлиб ўтадиган мудофаа вазирлари учрашувида кўриб чиқилади.

Айни дамда Корея Халқ Демократик Республикаси ҳамда Жанубий Корея расман уруш ҳолатидадилар. 1950 йилда бошланган уруш 1953 йили вақтинчалик тинчлик битими имзоланиши билан тугаган эди. Алоқалар тикланиши учун республикалар ўртасидаги тинчлик битими АҚШ ва Хитой вакиллари томонидан ҳам имзоланиши лозим. Шунингдек, Пхеньян уруш тугаши вақтида БМТ томонидан белгиланган чегарани тан олмайди.

Парламент рад этди

Сешанба кuni Эстония парламенти Марказчилар партиясининг республикада соат кечки саккиздин эрталикка тўққизгача алкоғолли махсулотларни сотишни маън этиш тўғрисидаги таклифини рад этди. «Postimees» нашрида ёзилишича, мазкур қонун лойиҳаси қабул қилиниши учун 38 нафар депутат розилик бериб, 43 таси қарши чиққан. Таъкидлаш жоизки, марказчилар аввалроқ ҳам айна шундай қонун лойиҳаси билан чиқишган бўлиб, унда маън этилиш вақти тунги соат 23.00 дан жорий этилиши лозимлиги қайд этилган. Ушунда ҳам парламентарийлар марказчилар таклифини рад этишган. Статистик маълумотларга қараганда, Эстония Европа Иттифоқи давлатлари ичида одам сонига кўра алкоғолли махсулотлар энг кўп истеъмол қилинадиган давлатдир. Ҳозирда мамлакатда спиртли ва алкоғолли махсулотларга қарши «уруш» эълон қилинган деса муболага бўлмайди. Жорий йилнинг октябр ойида Эстония шифокорлар уюшмаси маҳаллий сибастчиларни оммавий йиғинларда бошқаларга намуна бўлиш ва ичкиликка қарши курашда ёрдамлашиш мақсадида алкоғол махсулотларни истеъмол қилишдан ўзларини тийишга чақирдилар.

«Қулдор»ни ҳайдашди

Астана прокуратураси Қозғоғистонда қурилиш тadbirkorлиги билан шуғулланиб келган Сербия фуқаросини мамлакатдан чиқариб юборди. Гап шундаки, Едеран Янко қурилиш ишларига ўзининг 12 нафар ватандошини чет эл ишчи кучини ишлатишга махсус рухсат олмасдан жалб қилган. Ўзининг ноқонуний фаолиятини давом эттириб, Янко уларга ойлик маош тўламай «қуллар» каби ишлатган. Ватандошларнинг паспортларини олиб қўйиб, уларни яшаб турган квартираларидан ҳайдаган. Пулсиз, дўжзатсиз қолган мигрантлар Астана шаҳар прокуратурасига мурожаат қилишди. Пойтахт прокуратураси Едеран Янкога нисбатан маъмурий жавобгарлик бўйича иш қўзғатиб, судга чиқарган.

Астана туманлараро маъмурий суди Янкони 27,4 минг тенге (230 АҚШ доллари) миқдорда жаримага тортиб, уни Қозғоғистондан чиқиб кетиши лозимлиги тўғрисида қарор чиқарди. Янко томонидан ёлланган гасгарбайтерларга ҳужжатлари қайтарилиб, уларнинг ўз ватанларига қайтишига имконият яратилди, деб хабар қилади «Gazeta.kz» ахборот агентлиги.

Прокурор ўзгарди

Собик Югославия бўйича халқаро трибуналнинг янги бош прокурори этиб бельгиялик Серж Браммерц тайинланди. У мазкур лавозимга нақадат мuddати 2007 йил 31 декабрда тугайдиган Карла дель Понтедан кейин ўтиради. Ушбу қарор сешанба кuni БМТ бош котиби Пак Ги Мун томонидан қабул қилинган. Карла дель Понте эса 2008 йилнинг январидан Швейцариянинг Аргентинадаги элчиси сифатида фаолият кўрсатишни бошлайди. Шунингдек, БМТ бош котиби Ливан собик бош вазир Рафик Харирийнинг ўлдирилиши сабабларини текшираётган махсус комиссиянинг янги раҳбарини ҳам эълон қилди. Ҳозиргача бу лавозимда ишлаб келаётган Серж Браммерц ўрнини Канада Бош прокурорининг собик ўринбосари Даниель Бельмар эгаллайди, деб хабар қилади «AFP» ахборот агентлиги.

талаблардан бири эди. Мутахассисларнинг фикрича, эронликлар бу ҳужжатларни бир неча йил аввал «қора бозор»да сотиб олишган. 2005 йилнинг узида Эронга текширишга борган ташкилот ҳодимларида ушбу чизмалар билан танишиш имконияти бўлган, бироқ ушундан буён расмий Техрон уларни изчиб ўрганиш мақсадида ҳужжатлар нусхаларини МАГАТЭга топширишни рад этган. Бундан ташқари Эрон раҳбарияти комиссиянинг бошқа талабларини ҳам қондирмаган. Жумладан, МАГАТЭ вакилларининг таъкидлашича, уларга мамлакат ядро дастури билан шуғулланаётган олимлар билан учрашиш имконияти берилмаган. Шунингдек, урanni бойитишда ишлатилган, янада тақомиллаштирилган центрифуга ишлаб чиқарилаётган лабораторияга киришга рухсат берилмаган.

Қотил ўзи келди

Арманистон овчилари ва балиқчилари уюшмаси раисининг қотили ушланди. 12 ноябрь кuni Валерий Бабаев исмли шахс Ереван полицияси маҳкамасига келиб, қотилликка икор бўлган. Унинг нима иш билан шуғулланиши ва нима сабабдан жиноятга қўл ургани ҳақида маълумотлар берилмаган. Қотил ишлатган қурол ҳам топилмаган. Арманистон овчилари ва балиқчилари уюшмаси раиси, мамлакатда таниқли шахс Саят Давтян 8 октябр кuni Ереван марказида отиб ўлдирилган. Шунинг ҳам таъкидлаш жоизки, дастлабки суриштирувлар натижасига кўра, жиноятчилар уч киши бўлишган ва Давтянга бир неча бор ўқ узилган, деб хабар қилади «Арманистон-янгиликлари» ахборот агентлиги.

Таржимонлар керак

Ливия ҳукумати хорижликлар учун мамлакатга кириш тартибини ўзгартирди. Эндилликда Ливияга кирраётган ҳар бир чет эл фуқаросининг паспортни араб тилига таржима қилинган бўлиши лозим. «Associated Press» ахборот агентлигининг хабар беришича, мазкур ўзгаришлар, ҳеч бир огоҳлантиришларсиз 11 ноябрдан

Франция элчиси аралашгачина, ўз ватанига қайтишга муваффақ бўлган. Бир мuddат аввал, Ливия ўзини сайёҳлик дашлати сифатида эълон қилиш ниятида эканлигини билдирганди. Мамлакат раҳбари Муаммар Калла бир неча самолёт ортага қайтишга мажбур бўлган. Бундан ташқари, Ливияда француз сайёҳларидан иборат иккита гуруҳ ушланган. 18 кишидан ташкил топган биринчи гуруҳ Триполи аэропортида тўхтатилиб,

Чизмалар топширилди

Эрон ҳукумати ядро каллақларини яратиш жараёнини изоҳлаб берадиган ҳужжатларни МАГАТЭ ҳодимларига топширди. Мазкур маълумот МАГАТЭнинг Эрон ядро дастури бўйича баёнотида ахс эттирилган. «AP» ахборот агентлигининг хабар беришича, бойитилган уран ёрдамида ядро каллақларини яратиш жараёнини изоҳлаётган чизмаларнинг таъдим этилиши, МАГАТЭ томонидан Эрон ҳукуматига қўйилган

Қондан бузманг

Польша ҳарбий прокуратураси Афғонистонда тинчликпарвар кучлар таркибида хизмат қилган етти нафар польшалик аскарни ҳибсга олди. Улар халқаро ҳуқуқни, хусусан, Женева ва Гаага Конвенцияларига доир уруш олиб бориш тартибини кўпол ривашида бузганида айбланмоқда. Гап шундаки, 16 август кuni Афғонистоннинг шарқда «Толибон» жангарилари билан бўлиб ўтган тўқнашувда польшалик аскарларнинг ҳаракати натижасида тинч аҳоли қурбон бўлган. Ҳозирга қадар қурбон бўлганлар ва жабранганлар сони аниқ айтилмаяпти. 16 август кuni ўтказилган ҳарбий операция вақтида «Толибон» ҳаракатининг раҳбарларидан бири, қидирувда бўлган, жангарилар рўйхатида туртинчи ўринда турган «Пума» лақабли шахс ушланган, деб хабар қилади «Wladomosc» нашри.

«Delfi» ахборот агентлигининг хабар беришича, Латвия ҳукумати 2008 йилда ўз вазирларининг ойлик маошларини оширмакликка қарор қилди. Бундан бир неча ой муқаддам, Вазирлар Маҳкамаси раҳбари Айгар Калвитис давлат секторига ойлик маошлар миқдорини оширмадан ушлаб туриш таклифи билан чиққан, сентябрь ойида эса мамлакат Президенти Валдис Затлерс мазкур ташаббусни

Ойлик маош ошмайди

қўллаб-қувватлашни билдирганди. Латвия раҳбарларининг фикрича, бу чоралар мамлакатда тез суратларда ошиб бораётган инфляция билан курашишга ёрдам бериши мумкин. Шундай бўлса-да, Латвия ҳукумати мазкур иқтисод режасини бошқа соҳаларга жорий эта олмайди. Мамлакатдаги касабалар уюшмалари ушбу қарорга норозилик билдиришди. Натижада, 2008 йил бюджети муҳокамасида полициячи, уқитувчи ва шифокорларнинг ойлик маошлари оширилишига қаролат берилди. Маълумотларда айтилишича, ўтган йилга нисбатан Латвияда истеъмол нархлари 13,2 фоизга ўсиб, Республикада Болтик давлатлари орасида энг юқори инфляция кўрсаткичи қайд этилган.

Вертолётлар зарбаси

рилари ўртасида бўлган қурбонлар тўғрисида аниқ маълумотлар берилмаяпти. Шунинг ҳам таъкидлаш жоизки, Туркия ҳамда Ироқ чегара ҳудудида курд жангарилари ва турк ҳарбийлари ўртасида отишлар тўхтамапти. Турк қўмондонлигининг айтишича, 13 ноябрь кuni курд партизанилари қўлда турт нафар турк ҳарбийси ҳалок бўлган. Туркия вертолётлари томонидан амалга оширилган ҳаво зарбасини туркларнинг илк катта операцияси сифатида қайд этиш мумкин. Таъкидлаш жоизки, октябрда Туркия парламенти Ироқ шимолида жойлашиб олган курд жангариларини йўқ қилиш мақсадида кенг қамровли ҳарбий операцияни ўтказиш тўғрисида қонун қабул қилганди. Ҳозирча, расмий Анқара Бостириб киришни кечиктириб турибди, лекин кун сайин мазкур чегара ҳудудида Туркиянинг янада йирикроқ ҳарбий кучлари тўпланиб бормоқда.

Утган ойнанинг охирида жаҳон ОАВлари қандайдир Хун Са исмли нарқобароннинг вафот этгани ҳақида хабар тарқатишди. Нуфузли ахборот агентликлари томонидан тарқатилган бу каби хабарлар унинг нарқобизнес оламидаги оддий «барон»лардан эмаслигидан далолат бериб турибди.

Хўш, Хун Са ким эдики, унинг ўлими бутун дунё ОАВ эътиборини тортди?

Яқин-яқинларгача Мьянма (олдинги номи Бирма) давлати армиясининг вертолётлари мамлакатнинг Гомонг вилояти яқинида ҳам йўламас эди. Сабаби, «олтин учбурчак»ка тегишли бу ҳудудлар Осиёнинг энг йирик нарқобарони Хун Сага тегишли бўлиб, унинг чегараларини «ер-ҳаво» русумидаги ракета қурилмалари муҳофаза қилар эди. Аммо 1996 йилнинг бошларидан бошлаб бу «дахлсиз» ҳудуд осмонда Мьянма армиясининг вертолётлари тез-тез пайдо бўла бошлади.

Бу парвозлар нафақат Хун Са салтанати, балки «олтин учбурчак» инқирозидан дарак беришни хали кўпчилик тушуниб етмаган эди. Гап шундаки, 30 йилдан

тирмайдиган кўнкори далалари назарда тутилди («олтин яримой» атамасига эса кейинги сонда тўхталамиз).

Хўш, «Олтин учбурчак»нинг «олтинга» айланишида марҳум Хун Са қандай рол уйнаган эди?

Бу инсон 1934 йилда Мьянмада, хитой муҳожири оиласида туғилган. Унинг онаси маҳаллий аҳоли — шан элатига мансуб эди. Хун Санинг (у пайтларда уни Чан Чифу деб аташган) отаси вафот этгач, онаси шан элатига мансуб бўлган солиқ йиғувчи билан турмуш қуради. Унинг уч ўғай ўқиси насроний миссионерларнинг этагини тутиб қаёққадир даф бўлади. Хун Са Луа Мав қишлоғининг оқсоқоли бўлган бобоси қарамоғида қолади.

Утган асрнинг эллагинчи йил-

ни таклиф қилишади. Ва шу тариқа Хун Са раҳбарлигидаги қуроли гуруҳ қорадори қарваларини қўриқлашни ўз зиммасига олади.

Қизиб қир ҳолат, Бирмада барча нарқобаронларни маҳаллий аҳоли ташкил этса-да, уларга ҳамisha этник хитойлар раҳнамо-

га олишади ва улар эвазига Хун Сани озодликка чиқаришни талаб қилишади. Турган гапки, совет фуқароларини омон сақлаб қолиш учун Бирма ҳукумати ҳамма нарсага тайёр эди.

Озодликка чиққан Хун Сани Гомонг халқи қаҳрамон сифатида кутиб олади. Энди унинг учун нарқо-

раҳнамолигидаги «Шан армияси» бир неча бор ҳукумат қўшинларига ёрдамга келган ҳолатлар ҳам бўлган.

1989 йилда Нью-Йорк суди Хун Сага нисбатан айблов эълон қилди ва уни ҳибсга олишга оид ҳалқаро мандат имзоланади.

Хун Са «сояга» ўтишга мажбур бўлади. Бундан фойдаланган рақобатчи нарқобаронлар «олтин учбурчак» назоратини ўз қўлларига ола бошлайдилар. Ҳаммасини бошидан бошлаб фойдасиз эканлигини тушунган Хун Са қутилмаган йўлни танлайди: Гомонг вилояти мустақиллигини эълон қилиб, Таиландга қўшилиш таклифи билан чиқади. Аммо бу «йўлни» қутилган натижани бермайди.

Таиланддаги агроислохотлар натижасида кўнкори далалари йўқ қилиниб, ўрнига бошқа экинлар экиш бошланади. Қорадори савдоси қаттиқ таъкибга учрайди ва энг хавфли машғулотлардан бирига айланади.

1994 йилда Таиланд полицияси Хун Сага тегишли нарқотик савдоси тузилмаларига барҳам берди. 1995 йилда эса «Шан армияси» тарқаб кетади. Хун Са империяси инқирозга юз тутади. Бун-

«ОЛТИН УЧБУРЧАК»

СОҶИБНИНГ ИНҚИРОЗИ

кўпроқ вақт мобайнида Гомонг мухторияти учун кураш олиб борган Хун Са (асл исми Чан Чифу) ўша йили Мьянма ҳукуматига таслим бўлди. Унинг армияси аскарлари бўйсунмас Гомонг сарҳадларига тантана билан кириб келган ҳукумат қўшинларини кучоқ очиб кутиб олишди. Хун Са ва Мьянма генераллари воқеани виски тўла қаҳдақлар билан нишонладилар.

Бундан икки йил аввал, Хун Са юрак ютиб унинг қароргоҳига қадам қўйган журналистларга ўзининг ўн минг аскардан ташкил топган армиясини фахр билан намойиш қилган эди. Бу тасвирлар сунъий йўлдош орқали бутун дунёга узатилганди. «Олтин учбурчак» соҳибни Хун Са билан учрашишга мушарраф бўлганлар уни ҳазилқаш ва меҳмондўст, қўли очик инсон сифатида таърифлашади. Бунга АҚШ «Фемидаси» унинг боши эвазига икки миллион доллар тиккани-ю, Шимолги Америка «қора бозори»даги героиннинг 60 фоизин айнаган Хун Са идора қилган «олтин учбурчак» далаларида етиштирилишини ҳам илова қилганидан бўлсақ, изоҳга ҳожат қолмайди.

Шу ўринда «олтин учбурчак» атамасига изоҳ бериб ўтсак. Сизга яхши маълумки, халқаро нарқобизнес ҳақида гап кетганда «олтин учбурчак», «олтин яримой» атамаларига ургу берилди. «Олтин учбурчак» дейилганда Хиндихитой, асосан Мьянма, Лаос ва Таиланд чегараларидаги улкан учбурчакни эслатувчи ҳудуд назарда тутилди. Бунда мазкур ҳудуддаги қимматбаҳо қазилма — олтин конлари эмас, ундан кам даромад кел-

ларида Хитойда коммунистлар ҳокимият тепасига келгач, Бирмага (ҳозирги Мьянма) Гоминданчилар суқилиб киришади. Мьянма, Лаос ва Таиланд чегаралари кесишган ҳудудда жойлашган Гомонг вилояти эса бутунлай назоратсиз қолади. Турли-туман жингой гуруҳлар пайдо бўлиб, улар ўртасидаги ниҳоясиз урушлар маҳаллий аҳолининг тинқасини қурилади. Шу билан бир вақтда собик СССРнинг «социализмни экспорт қилиши» натижасида Бирма ҳукумати ҳам социалистик тузум йўлини танлаган эди. Иктисодиётни шолчилик асосида ривожлантириш широри остида ҳукумат мамлакатнинг шарқий ҳудудларида шолчиликни ривожлантира бошлади. Бу сиёсат таътирида Гомонг каби водийлардаги кичик кичик ерларда шолчи етиштириб келаятган деҳқонлар хонавайрон бўла бошлади. Бу ҳам етмаганда, бу ҳудудга тез-тез Гоминдан аскарлари хуруж қилишар ва аҳолининг бор-будини йиғиштириб кетишар эди. Чорасиз қолган деҳқонлар сердаромад соҳа — кўнкори етиштириш йўлига ўтиб олишади. Шу тариқа Гомонг вилоятида «кўнкори маданияти» гулла-й бошлади.

Ана шундай бир шароитда Хун Са Гомонг мудофааси ниқоби остида ўзининг қурооланган гуруҳини тузади. Мьянма ҳукумати ҳам, Гомонг халқи ҳам Хун Санинг қуроли отрядига рағбат билдиради. Аммо ҳукумат унинг хизматлари эвазига бир чақам ҳам тўламаган, «мудофаачилар» бошқа йўлга ўтиб олишади: улар қорадорифурушларга ўз хизматлари-

лик қилиб келишган. «олтин учбурчак» қашшофлари ҳам хитойликлар — Гоминдан армияси офицерлари бўлишган. Аслида «олтин учбурчак»нинг пайдо бўлиши ҳам, Хиндихитойда «кўнкори маданияти»нинг гуллаб-яшнаши ҳам 19 асрда инглизларнинг Хитойга қарши олиб бorgan «афюн уруши» асоратидан бошқа нарса эмас эди.

«Олтин учбурчак»да нарқобизнеснинг ўзига хос иқтисодий механизми шакланган бўлиб, Бирмадаги жингой гуруҳлар асосан кўнкори етиштиришни назорат қилар, Таиландда қорадори қайта ишланган героинга айланар, нарқотуризм ривож топаётган Лаос орқали эса дунё бўйлаб тарқалиб кетар эди. Маълумотларда айтилишича, 2001 йилда қорадори (опий) ишлаб чиқариш бўйича «олтин учбурчак» давлатлари тахминан шундай кетма-кетлик ҳосил қилган: Таиланд-1/7, Лаос-2/7, Бирма-4/7.

Вақт ўтиб, Мьянма армияси Гоминдан дала қўшинларига барҳам бергач, Хун Са каби қурооланган гуруҳ раҳнамолари керак бўлмай қолди. Бунга ақли етган Хун Са 1969 йилда «Шан вилояти армияси»га асос солади. Кейинчалик «Бирлашган Шан армияси» номини олган бу қўшин зўр бериш номи халқининг мухторияти учун курашга киришиб кетади. Аммо кўп ўтмай Хун Са Бирма армияси аскарлари томонидан қўлга олинади ва давлат хоини сифатида турмага ташланади. Оранди тўрт йил ўтиб Хун Са тарафдорлари социалистик Бирмага ёрдам учун борган икки совет врачини гаров-

бизнес оламининг деярли барча эшикларини очиб эди-ю, лекин Бирма ҳудудида қолиши хатарли эди. Шу боисдан Хун Са қўшини Таиланд ҳудудидаги одам еттишиқийин бўлган жойда макон қуради ва нарқобизнесга боши билан шўнғиб кетади. Унинг бахтига, шу вақтга келиб унинг асосий рақобатчиси саналган йирик нарқобарон Ло Хсин Хан хибсга олинди. Бундай имкониятни бой бермаган Хун Са қорадори савдосининг катта қисмини қўлга киритади. Қорадоридан героин тайёрловчи лабораторияларга асос солади.

Бу орада у ўзининг асосий рақиби, асли хитойлик бўлган қандайдир генерал Ли ва қорадори бозорини назорат қилиб келаятган ака-ука Вэйларни ҳам доғда қолдиришга улгурди. Шу тариқа Хун Са «Олтин учбурчак»нинг дарвозаси калитини қўлга киритади. Тиш-тирноғигача қурооланган мунтазам армия ташкил этади. У энди АҚШга тўғридан-тўғри қорадори етказиб беришга бел боғлайди. Маълумотларда айтилишича, ўша йилларда АҚШ ва унга қўшини мамлакатларга кириб борувчи қорадорининг 60 фоизидан кўпроғи Хун Са нарқобаронлига тегишли эди.

Барча нарқобаронлар каби Хун Са ҳам сиёсатдан холи бўлолмас эди. Вазиятни баҳолаб олган нарқобарон Бирма ҳукумати билан ҳамкорлик йўлини танлайди. Қорадори контрабандага эркин қолиши эвазига зиммасига ҳукуматга оппозицияда бўлган кучларга қарши курашда ёрдам бериш мажбуриятини олади.

Бирма ҳукумати ўша пайтда бундай келишув бўлганлигини инкор этган эди. Шунга қарамай, Хун Са

дан унумли фойдаланган рақобатчи гуруҳлар уни нарқобизнесдан сиқиб чиқариш ҳаракатига тушиб қолишади. Қолаверса, 1989 йилда совет қўшинлари Афғонистондан чиқиб кетгач, нарқобизнес ўчоғи «олтин учбурчак»дан «олтин яримой»га кўчган эди.

Чорасиз қолган Хун Са Бирма ҳукуматига таслим бўлишдан бошқа йўл топа олмади. 1996 йилда Бирма армияси ҳеч қандай қаршиликсиз Хун Са салтанати бўлиши Гомонгга кириб келади. Шунга қарамай, у ўзининг бир қисм қуроли қўшинини ушлаб туриш ва нарқотик савдосини давом эттириш ваколатини сақлаб қолади. Бундан нафақат Бирма армиясининг генераллари, шу билан бирга нарқобароннинг ўзи ҳам хурсанд эди. Генералларнинг хурсандлиғи боиси шу эдики, замонавий қурооланган, яхши тахсил қўрган Хун Са армияси билан кураш олиб боргандан кўра у билан ҳамкорлик қилиш ҳукуматга анча арзонга тушар эди.

Бундан норози бўлган АҚШ «Фемидаси» Хун Са ҳақидаги аниқ маълумот учун 2 млн. доллар муқофот берилишини маълум қилди. Лекин бу муқофот ҳеч кимга насиб қилмади: ярим шол бўлиб қолган 74 ёшли Хун Са уч қаватли вилласида, ўз яқинлари қуршовида жон таслим қилди.

Минглаб инсонларнинг умрига зомин бўлган, «оқ ажал» уругини пуллаб чарчамаган жиноятчининг жазосиз қолгани барибир тушунарис...

Интернет хабарлари асосида Шавкат ЁДГОРОВ тайёрлади

Huquq
yuridik gazeta

To'rsischi:
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi

Bosh muharrir vazifasini bajaruvchi:
Jahongir MAKSUMOV

Tohir hay'ati:
Yusupboy G'OIPOV, Bahriiddin VALIYEV, Baxtiyor NAZAROV (Bosh muharrir o'rinbosari), Svetlana ORTIQOVA, Tohir MALIK, Sherzodxon QUDRATXO'JAYEV, Fozil MAMASHARIPOV (mas'ul ko'rib)

Tahririyot manzili:
Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.
Telefon: 133-98-82, 133-10-53.
E-mail: huquq97@mail.ru
Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «HUQUQ»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tjorat ahamiyatiga molik materiallar belgisi ostida chop etiladi.

Buyurtma G — 1055. 17 320 nusxada bosildi. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.

Navbatchi muharrir: M.DUSYAROVA
Musohih: A.MUSTAFOYEVA

Gazeta «Sharq» NMK bosmaxonasida o'set usulida chop etiladi. Korxonani manzili: Toshkent shahar, Buyuk Taron ko'chasi, 41-uy.

Gazeta haftaning payshanba kunlari chiqadi.

Sotuvda erkin narxda